

SPECIJALIZOVANI Dosije o medijima

NUNS
NEZAVISNO UDRUŽENJE
NOVINARA SRBIJE

Br. 11

Mitovi i činjenice
o Evropskoj uniji

Specijalizovani Dosije: Mitovi i činjenice o Evropskoj uniji

ŠTA TREBA ZNATI, A ŠTA ODMAH ZABORAVITI NA EVROPSKOM PUTU SRBIJE

● *Bez fudbalske lopte za prasiće* ● *Evropski fondovi nedostižni za Kragujevac* ● *Nepotreban strah* ● *Srbi retko kupuju preko Interneta* ● *Neizvesnost prve brazde* ● *Alternative ili pseudoalternative* ● *Mitovi i sve naše mitomanije*

Projekt Mitovi i činjenice o EU podržala je Evropska komisija, uz konsultativnu pomoć BBC World Trust. Cilj ovog projekta je bila izrada filma o ulasku Srbije u EU, koristeći Sloveniju kao primer za poređenje, TV spotova i radio džinglova, izrada sajta i brošure i organizacija sedam radionica za novinare širom Srbije na temu mitova i činjenica o EU. Nosilac ovog projekta je bila producerska kuća Advantage dok su partneri bili Ebart konsalting i Nezavisno udruženje novinara Srbije.

Evropa je u Srbiji već duži niz godina ozbiljna politička tema koja je postala deo stranačkih programa, skupštinskih diskusija, uslovljavanja i obećanja. Najveće i najuticajnije stranke zastupaju ulazak u Evropsku uniju kao deo svog političkog programa.

Većina građana Srbije podržava ulazak Srbije u EU. Međutim dobar deo njih u istraživanjima kaže da o EU ne zna dovoljno. Studije pokazuju da mediji posao izveštavanja ne obavljaju dovoljno dobro kada je reč o informisanju građana o životu u EU. Iako se objavljuje veliki broj informacija, one su najčešće suvoparne i opšte. Bave se uglavnom protokolarnim događajima i političarima mnogo više nego životom građana i promenama koje bi članstvo u EU donelo Srbiji.

Nedostatak osnovnih informacija o Evropskoj uniji i potreba da se do njih stigne, bili su osnovni motiv za pokretanje ovog projekta.

Cilj nam je bio da identifikujemo osnovne predrasude koje u Srbiji postoje o različitim aspektima života u Evropskoj Uniji i da umesto njih ponudimo činjenice.

Na početku je identifikovano deset najrasprostranjenijih mitova o EU koji su poslužili za šaljivedukativnu brošuru, TV spotove i radio džinglove. Ovi mitovi su činili i okosnicu radionica za novinare koje je NUNS organizovao u Beogradu, Novom Sadu, Kragujevcu, Novom Pazaru, Vranju i Boru.

Tekstovi koji se nalaze u produžetku su neki od najboljih koji su inspirisani radionicama i temama o kojima se tamo razgovaralo.

Tamara Filipović

Mitovi o Evropskoj uniji

FUDBALSKA LOPTA ZA PRASIĆE

U potrazi za ekskluzivom ili iz neznanja, mediji neretko objavljuju priče o Evropskoj uniji koje ne odgovaraju istini. Zabrana prodaje krivih banana ili obaveza odnošenja starog vibratora na reciklažu pre kupovine novog, samo su neke od besmislica koje su se provlačile po štampi i pretvorile u svojevrsne mitove

Piše: Mirjana Pantić

Zablude o evrobudućnosti: Deca i životinje izgledaće isto i kad Srbija bude u EU

Kad budemo ušli u Evropsku uniju prvo će da nam zabrane svinjokolj, onda će da nam stave veto na pečenje rakije, pa će da nas teraju da na pijacu iznosimo samo prave krastavce... Šta će nama EU? Pa njima smo potrebni mi i naša poljoprivreda da ih hrani, jer nemaju ništa osim fabrika. Uzeli su nam Kosovo, a sad će i na krmetinu našu da navale!

U svim navedenim konstatacijama koje u fazi dokolice iznosi prosečan srpski evropskeptik, tačna je samo jedna – Srbija je ruralna zemlja. Čak i ta teza može da se obori ako se malo zaviri u srpska sela i vidi da je veliki broj njiva u brlogu, pašnjaka pod korovom, a grla u stajama sve manje.

Činjenice govore sledeće: evropske mlekare otkupe 93 odsto mleka godišnje u zemljama članicama EU, dok u Srbiji jedva polovinu. Prinos po muznom grlu u Srbiji za 50 odsto je niži od evropskog. U odnosu na evropski prosek prinos jabuke po hektaru u Srbiji niži je za 74 odsto. Ko će onda kome da dotura namirnice?

Teza da Evropa ne može sebe da hrani jer je preindustrializovana i urbanizovana, te da je srpska poljoprivreda ispred evropske, samo je jedan u nizu mitova o EU koji se u Srbiji bez razmišljanja prihvataju kao "proverene informacije". Rame uz rame s tim mitom idu i mnogi drugi – da za zavetinu nećemo moći da vrtimo prasiće na ražnju, da domaćini neće smeti da tope čvarke a njihove žene da kuvaju ajvar, da će nam skresati godišnji odmor na deset radnih dana... Zajedničko svim tim pričama jeste da su zanimljive za čitanje i još zabavnije za prepričavanje. I još nešto... Neistinite su!

Šef Sektora za komunikacije u Kancelariji za evropske integracije Ivana Đurić ukazuje da priče o EU koje se u domaćim medijima pojavljuju često nateraju građane da se zapitaju da li su promene koje donosi usaglašavanje sa evropskim standardima uopšte potrebne.

„Ako čitate ili slušate o tome da ćemo svi biti priterani da imamo iste poštanske sandučiće, da će pijenje čaja od kamilice ili nane biti opskurna radnja koju ćemo upražnjavati u zamračenoj sobi daleko od očiju radoznalih ili da ćemo se s nostalgijom sećati kajmaka – najpre vam dođe da se zahvalite na tolikoj evropeizaciji. Ono što je zajedničko svim tim mitovima, jer oni to i jesu, jeste da se zasnivaju na početnoj tezi izvučenoj iz konteksta i daljem potpunom nerazumevanju teme. Nekada je reč o neznanju, nekad o nameri, a uvek o nedostatku volje da se činjenice dovoljno objasne“, rekla je Đurić.

BRITANCI ŠAMPIONI U KREIRANJU MITOVA: Mitovi o EU nisu specijalnost srpske javnosti. Što je evroskepticizam izraženiji u nekoj zemlji, to su i mitovi brojniji i učestaliji. Šampioni u kreiranju mitova zasigurno su Britanci, koji decenijama izražavaju bojazan da će ih Brisel previše evropeizovati i uništiti im nacionalni identitet. Iz tog straha ili averzije rađaju se priče idealne za saopštavanje uz kriglu piva u nekom od londonskih pabova.

Jedna od takvih bizarnih priča bila je da je EU donela zakon koji ženama nalaže da pri kupovini seksualnih pomagala moraju da donesu stare vibratore i predaju ih za reciklažu. Priča objavljena u britanskom tabloidu *The Sun* bila je proizvod lošeg tumačenja jedne evropske direktive koja je naložila državama članicama da vlasnicima elektronske opreme omoguće da opremu koju ne žele više da koriste vrate prodavcima na recikliranje. Na vlasnicima opreme je da odluče da li će da recikliraju svoje električne aparate ili ne.

Govorili su da će im briselske birokrate zabraniti plazma televizore i da će kraljica biti izbrisana iz britanskih pasoša. Bilo je priča da će morati da promene broj za hitne slučajeve 999, u broj koji je u upotrebi širom Unije – 112. Ništa od toga, naravno, nije se dogodilo. Evropska komisija je čak pokrenula veb sajt namenjen britanskoj javnosti, s ciljem da se mitovi o EU prisutni u toj zemlji razbiju.

Neverovatne priče o nepostojećim evropskim pravilima dobijaju na intenzitetu uoči ulaska države u EU. Ivana Đurić podseća da je Mađare svojevremeno veoma brinulo da li će po ulasku u Uniju moći i dalje da prave štrudlu od maka zbog restriktivnih pravila EU o gajenju te biljke.

„Slovake je morila sudbina tradicionalnog svinjokolja. Hrvati, koji su nadomak članstva, posle par godina pregovaranja odjednom su se zapitali da li će na pijacama i dalje moći da kupuju domaće mleko i pavlaku. Pokazalo se da su svi zadržali ono što je deo njihove tradicije, uz samo jedan uslov - da sve što se proizvodi bude u skladu sa propisima koji garantuju bezbednost potrošačima, a to smo svi mi“, ističe Đurić.

Njen „favorit“ u Srbiji u kategoriji besmislenih priča jeste ona o povećanju broja radnih sati pilotima, objavljena u jednom dnevnom listu u februaru ove godine. Naslov govori za sebe: „Avioni će više padati zbog novih propisa“.

„Pravo je, još od starih Latina, umetnost dobrog i jednakog, niko ga još nije definisao kao metod za rušenje letelica. U ovom slučaju reč je zapravo bila o protestu stranih i naših pilota zbog najave novog propisa u EU kojim se za njih predlaže povećanje broja radnih sati. Kažu da će zbog lobiranja velikih avio prevoznika, koji bi da uštede na dnevnicama zaposlenih, biti smanjena sigurnost letenja jer će više leteti i biti umorniji. Da li možete da zamislite da avio kompanije utiču na donošenje pravila koje će rezultirati avio nesrećama? Ja zaista ne mogu, jer one i postoje da bi zarađivale od usluga koje pružaju“, kaže Đurić.

Mitovi se ne šire samo da bi naplašili građane. Neki od njih imaju drugu funkciju - da proizvedu nerealna očekivanja. Najpoznatiji takav mit jeste da će nam životni standard naglo skočiti po ulasku u EU. Teško da bi se s tim složili Rumuni i Bugari. U Evropskoj uniji su od 2007, a prosečna plata im danas iznosi od 330 do 350 evra. Ni građanima Srbije ne smeši se osetno poboljšanje materijalnog položaja ako ne zasuku rukave, pljunu u dlanove i bace se na posao. Što kaže stara narodna izreka: "Nema leba bez motike". Neće nas u Evropskoj uniji niko gađati evrima.

Poljoprivrednici moraju da obezbede igračke za prasiće - NETAČNO!

Nigde u regulativi EU ne spominje se da poljoprivrednici moraju svinjama i prasićima da obezbede igračke, kakve su fudbalske lopte, na primer. Preporuka EU o uzgoju svinja propisuje da poljoprivrednici u obore treba da ubace prirodni materijal poput slame, sena, drva ili piljevine. To se čini za dobrobit svinja i prasića, jer je igra oličena u rovanjenju po slami i senu njihov prirodni poriv koji im pomaže da lakše ispune dan. Naučna istraživanja pokazala su da dosada negativno utiče na prasiće. Kad nemaju šta da rade oni se ili samopovređuju ili su agresivni prema drugim prasićima u oboru.

EU = Nemačka = neprijateljska zemlja - NETAČNO!

Nemačka je za deset godina Srbiju pomogla sa više od 970 miliona evra i tako zauzela prvu poziciju na listi evropskih donatora koji finansijski pomažu Srbiju od demokratskih promena 2000. godine. Ali to je samo vrednost bilateralne pomoći! Novac iz Nemačke dolazi u Beograd i preko evropskih fondova. Ukupna pomoć koju je Srbija dobila od Nemačke tim putem iznosi 440 miliona evra, što je 20 odsto ukupnih sredstava upućenih iz EU Srbiji. Osim toga, u Srbiji trenutno posluje oko 250 nemačkih preduzeća koja zapošljavaju oko 20.000 radnika.

Zbogom svinjokolju! NETAČNO!

Pozna jesen se u Srbiji obeležava kao sezona stradanja svinja. Tada počinje tradicionalni svinjokolj, praznik za mesoždere, koji traje sve dok zamrzivači ne budu puni slanine i čvaraka, a slavske trpeze prasetine. Zabrana klanja svinja jedan je od najrasprostranjenijih mitova o EU u Srbiji. Niko neće staviti veto na svinjokolj u dvorištima srpskih domaćina. Ono što nije dozvoljeno u evropskim zemljama je da se svinje stavljaju pod nož bez prethodnog omamljivanja. U okviru usklađivanja srpskog sa evropskim zakonodavstvom, ta zabrana je uvedena i kod nas. Zakon o dobrobiti životinja usvojen u Skupštini Srbije krajem maja 2009. kaže da pre klanja sa životinjom mora da se postupa na human način. Svinja se, dakle, najpre omami a onda ide pod nož. Ukoliko danas iz susednog dvorišta čujete životinju kako skiči, to znači da komšija svesno ili nesvesno krši zakon, pošto nije omamio svinju pre klanja. Svinja će, svakako, završiti u čvarcima ili kobasicama, ali ne mora prethodno svesna da prolazi kroz monstruozno klanje.

Zabraniće nam da pečemo rakiju - NETAČNO!

Srpski seljaci će i po ulasku Srbije u EU moći da nastave da peku rakiju u kazanima u svojim dvorištima, i da kasnije sa svojom rodbinom u njoj uživaju. Ono što u EU nije dozvoljeno to je da se alkoholna pića prodaju bez etikete. Ali za prodaju rakije sa etiketom ne moramo da čekamo da Srbija postane članica EU. U Skupštini Srbije pre dve godine je usvojen novi Zakon o rakiji i drugim alkoholnim pićima koji je proizvođačima ostavio rok od godinu dana da se prilagode evropskim standardima u proizvodnji. Standardizacija, između ostalog, podrazumeva punjenje flaša rakijom sa propisanom količinom rakije i laboratorijsko ispitivanje tog alkoholnog pića. Stroža kontrola prodaje rakije trebalo bi da spreči ponavljanje trovanja rakijom, kakav je bio slučaj "zozovače", kada je 43 građana umrlo posle konzumiranja rakije koja je sadržala visok procenat metil alkohola.

Ulaskom u EU odričemo se suvereniteta - NETAČNO!

Tačno je da države ulaskom u EU prenose deo svog suvereniteta na organe Unije. Međutim, ne znači da su one potpuno izgubile suverenitet i da će ih ostatak izvan granica EU poštediti odluka koje se donose u Briselu. To je primetila i bivša premijerka Velike Britanije Margaret Tačer koja je uoči referenduma u toj zemlji 1975. godine, na kojem su se građani izjašnjavali da li žele u Evropsku zajednicu ili ne, izjavila: "Naš izbor je da li želimo da ostanemo izvan Zajednice i prihvatimo njihove odluke koje se odnose na trgovinu, standarde, bezbednost proizvoda i cenu čelika, ili da budemo u Zajednici i utičemo na sve te odluke koje imaju posledice na našu celokupnu industriju".

Domaći kolači i pite moraju da imaju deklaraciju - NETAČNO!

Londonski list The Times objavio je u leto 2004. vest da će britanska vlada, u skladu sa novim evropskim propisom zabraniti prodaju domaćih kolača koji nemaju deklaraciju. List je ukazao da na toj deklaraciji mora da bude naznačeno da li kolači sadrže orašasto voće ili ne. To je, međutim, bio još jedan nevešto spravljen mit britanskih evroskeptika. Evropska pravila zahtevaju da hrana namenjena prodaji u supermarketima mora da ima deklaraciju sa popisom svih sastojaka. Razlog za takvo pravilo bilo je prvenstveno da se ljudima koji pate od alergija omogući da se ne prevare i uzmu kolače koji bi zbog određenog sastojka mogli da im škode. Za razliku od hrane u supermarketima, ona koja se prodaje u restoranima ili na kioscima ne mora da ima takvu deklaraciju. Od strogih pravila kačenja deklaracija na proizvode izuzeta je

zapakovana ili nezapakovana hrana koja se, na primer, prodaje na pijacama. Uslov je da potrošač primi "dovoljno informacija" o njoj, a državama članicama EU prepušteno je da same odrede na koji će način građanima biti pružene informacije o hrani.

Zablude na putu povratka Srbije u zajednicu evropskih država

NEPOTREBAN STRAH OD EVROPE

U situaciji napora i iščekivanja, protivnici evropskog puta lansirali su “bauk Evrope” koji kruži nad Srbijom, plašeći javno mnjenje gubitkom nacionalnog identiteta, jezika, pisma i kulture

Piše: Zlatko Čobović

Ulazak Srbije u Evropsku uniju nije tako blizu koliko bismo želeli, ali ni nemoguća misija, kako prognoziraju skeptici evrointegracija. Pogled na početak, u istorijskim razmerama nedalekih stosedamdesetak godina, dovoljan je za najmanje dva zaključka. Prvi: Srbija ne odlazi u Evropu već joj se vraća, posle digresije uzrokovane sticajem spleta brojnih istorijskih, političkih i privrednih okolnosti.

Drugi: na tom putu u novijoj istoriji sami sebi postavljamo najveće prepreke.

KORAK NAPRED, DVA NAZAD: Od pravne i privredne evropske avangarde sredinom prethodnog veka Srbija je, po sistemu korak napred - dva koraka natrag, kroz formu samostalne države, od kneževine, preko kraljevine, pa dela kraljevine Jugoslavije i kasnije SFRJ, potom kroz zajednicu sa Crnom Gorom i, konačno, kao samostalna republika - stigla dotle da se grčevito trudi da ispuni uslove za dobijanje statusa kandidata za prijem u EU do kraja 2011.

Prvi korak u Evropi Srbija je napravila 1830. godine kada je priznata kao autonomna kneževina, s vrhovnom vlašću turskog sultana, ali i zaštitom ruskog dvora. Miloš

Obrenović postao je nasledni knez Srbije. Pet godina kasnije novinar Dimitrije Davidović, sekretar kneževine kancelarije, docnije ministar inostranih i unutrašnjih poslova, napisao je prvi srpski najviši pravi akt. Na skupštini u Kragujevcu 1835. godine donet je takozvani Sretenjski ustav. Tekst je imao je 142 člana podeljena u 11 glava. U tadašnjoj Evropi važio je za preterano liberalan akt, pa je pod pritiskom velikih sila ukinut već posle mesec dana.

Danas država nema systemske zakone prema evropskim standardima. Privatno vlasništvo ponovo mora da dobije punu afirmaciju. Neophodno je, pored ostalog, građanima vratiti zemlju, kuće, stanove, lokale, fabrike..., imovinu koja im je nacionalizovana.

MALA ZEMLJA, VELIKI IZVOZ: Privredni razvoj Srbije bio je očevidan u vreme kneza Miloša. Seljaci su konačno došli do svojih imanja. Mala zemlja, koja je prema istorijskim podacima imala i blizu 100.000 poreskih obveznika, izvozila je u evropske države oko 225.000 svinja godišnje! Danas svinjsko meso uvozi! Prema podacima Privredne komore Srbija je 2009. godine, recimo, uvezla 3.751 tonu živih svinja i 7.338 tona mesa i zamrznutih proizvoda od svinjskog mesa. Proizvodnja svinjskog mesa smanjena je te 2009. za 5,3 odsto u odnosu na prethodnu godinu.

Lako je uočiti kada je situacija bila povoljnija: onda kada je država imala oko 700.000 stanovnika i oko 45.000 domaćinstava, ili sada sa oko 7,5 miliona stanovnika i oko 2,8 miliona domaćinstava.

BAUK EVROPE: U situaciji napora i iščekivanja protivnici evropskog puta - može biti neki od njih i zbog neobaveštenosti - lansirali su "bauk Evrope" koji kruži nad Srbijom plašeći javno mnjenje gubitkom nacionalnog identiteta - utopiće nam se jezik, pismo i kultura; zabranom nacionalne kuhinje - iskorenjivanjem, na primer, tradicionalnog svinjokolja, pravljenja autentičnih domaćih mesnih prerađevina, prodaje specijaliteta kao što su ajvar i slatko od voća, pečenja rakije...; nizom tehničkih stvari na koje smo obavezni i koje će nas, navodno, više koštati nego što će doneti koristi. Ponekad i besmislicama.

Suština je, međutim, u kontroli proizvodnje, poštovanju strogih kriterijuma koje će proizvođači morati da zadovolje da bi mogli da budu plasirani i izvan lokalnih okvira, kao i u standardima u svim oblastima, što garantuje sigurnost upravo građanima, potrošačima. Uvođenje reda, poštovanje pravila, ne predstavljaju zabrane.

Ilustracije radi, evropski ekološki standardi bi najzad mogli da doprinesu okončanju problema zagađene vode iz gradskog vodovoda u Zrenjaninu, koja je zvanično za piće zabranjena još 2004. godine! Da jednostavno nateraju državu da bude energičnija, jer mnogi od osamdesetak hiljada stanovnika ovog grada nemaju izbora - standard im ne dozvoljava da kupuju flaširanu vodu.

Rešenje za Zrenjanin, i Vojvodinu uopšte, moglo bi da bude transport vode iz površinskih akumulacija do centralnih fabrika za preradu ili pumpanje vode iz Dunava u Deliblatsku peščaru i njeno zahvatanje u podnožju, posle filtriranja kroz velike slojeve peska.

Kada je reč o prednostima, za primer bi mogla da posluži Poljska koja je, posebno u poljoprivredi, imala najveću korist od ulaska u EU.

Nedostižna Evropa je predrasuda. Činjenica je da je povratak Srbije u EU ne samo moguć, već i neminovan. Baš kao što je i činjenica da je strah od Evrope nepotreban.

U zemljama Evropske unije kupovina preko Interneta sve učestalija

SRBI RETKO KUPUJU PREKO INTERNETA

Građani Srbije više vole klasičnu kupovinu, iako pazarenjem na mreži mogu da uštede i do 15 odsto od nekih proizvoda

Piše: Biljana Kušljević

E-kupovina nije komplikovana iako mnoge zastrašuje

Građani Srbije gotovo da ne koriste pogodnosti kupovine putem Interneta. Zbog straha od mogućih zloupotreba mnogi kupuju samo ono što mogu da isprobaju na licu mesta, pa pogodnosti kupovine na mreži koristi tek mali procenat građana. U Srbiji više od 80 odsto građana nikada nije kupovalo preko Interneta, dok je u zemljama Evropske unije ovaj vid kupovine sve popularniji.

Iako bi kupovinom na mreži na nekim proizvodima mogli da uštede i do 15 odsto, za većinu građana Srbije je nepoznat ovaj vid kupovine.

PLATI ODMAH, NE KOMPLIKUJ: Prema istraživanju agencije Medijum galup,

objavljenom krajem prošle godine, Srbija je sa 20 odsto korisnika koji Internet upotrebljavaju za kupovinu znatno ispod svetskog proseka koji iznosi 52 odsto. Naši građani više vole da ono što plate odmah i dobiju. Zbog toga se mnogi ne upuštaju u kupovinu preko mreže, bez obzira na pogodnosti.

„Ne kupujem na Internetu iako ga redovno koristim, kako zbog poslovnih obaveza tako i za komunikaciju s prijateljima koji žive u inostranstvu“, priča Novosađanin Miloš Subotić: „Nisam razmišljao o tome da bih nešto mogao i da pazirim, sve to deluje mi suviše komplikovano“.

Iako možda deluje komplikovano, kupovina na mreži definitivno ima i svoje prednosti. Nema čekanja u redu na kasi, nema gužvi po buticima za vreme rasprodaja...

Da biste sa stranih sajtova kupili na mreži potrebna je internet kartica sa određenom sumom novca za plaćanje porudžbine.

Pazarenje na domaćim sajtovima funkcioniše po sistemu „pouzeća“. Na sajtovima Limundo i Kupindo može se naći polovna, ali i nova roba jeftinije nego u prodavnicama. Upravo ti sajtovi omiljena su šoping mesta Daniela Toadera.

„Uglavnom to ide preko brze pošte, poštar vam donese porudžbinu koju tada i platite. Dosad nisam imao negativnih iskustava, a nedavno sam kupio polovan fotoaparat za 300 evra, novi je duplo skuplji“, objašnjava naš sagovornik.

PREKOGRANIČNA TRGOVINA: Iako je nešto komplikovanija, nije nemoguća ni kupovina sa stranih sajtova. Jedan od retkih koji koristi pogodnosti te kupovine je i Srđan Srđanov, fotograf iz Novog Sada. Da bi dobio željenu robu iz inostranstva Srđanov ne čeka da mu porudžbina stigne na kućnu adresu.

„Za poštarinu i naknade koje treba platiti da bi roba stigla u Srbiju otišlo bi mi i do 15 odsto samog proizvoda, zato naručim šta mi treba i čekam da neko od rodbine i prijatelja otputuje i donese mi porudžbinu“, kaže Srđanov, koji uglavnom kupuje fotoaparate i opremu.

Za razliku od Srbije, E-kupovina je sve popularnija u zemljama Evropske unije, gde 40 odsto građana redovno kupuje na mreži. Prekogranična trgovina unutar zemalja članica putem Interneta sada je devet odsto, a EU je postavila cilj da se do 2020. stopa potrošača koji kupuju preko Interneta unutar zemalja članica poveća na 20 odsto, što je navedeno u Digitalnoj agendi EU, dokumentu za razvoj ekonomije novih tehnologija.

Ovaj vid kupovine uskoro bi mogao postati popularan i kod nas. Pošto je na mreži mnogo sajtova preko kojih se može trgovati, samo ukoliko imaju veliki broj poseta računaju se kao ozbiljni poslodavci, savetuje veb konsultant Dragan Varagić.

„Ako pričamo o ozbiljnoj kupovini preko Interneta, što znači da je jasno istaknuto od koga i šta se kupuje, Zakon o zaštiti potrošača kupcima garantuje jednaka prava kao i za klasičnu kupovinu“, objašnjava Varagić.

Kompjuter kao ulaznica u radnju

NEIZVESNOST PRVE BRAZDE

U svim državama koje su do sada ušle u Evropsku uniju ili joj se ozbiljno približavaju najviše koristi imala je poljoprivreda. Tako će biti i u Srbiji ako bude pameti i razuma

Piše: Slađana Gluščević

Alesandro i Karlo Ferensini, poljoprivrednici iz okoline Udina, gaje voće, povrće i cveće na 17 hektara, što pod vedrim nebom, što u staklenicima i plastenicima. Od prodaje rasada voća i cveća s početka godine pa do zime kod njih nema praznog hoda. Na pet hektara gaje breskve, na dva jabuke, na jednom lubenice, hektar i po je zatvorenog prostora... Tu, nadomak „fabrike“, otvorili su i malu pijacu, ali najveći deo onoga što proizvedu prodaju marketima. I ne brinu za plasman jer su ispunili osnovni uslov za izlazak i opstanak na tržištu: čuvena „tri K“ - kvalitet, kvantitet i kontinuitet.

SIGURAN KUPAC I SIGURNA CENA: Ferensini imaju poznate kupce i direktan kontakt s njima.

„Između nas nema posrednika, a to je najbitnije. Zapravo, u svakom momentu znamo šta tržište traži, šta kupcu treba i na osnovu toga i kanališemo svoju proizvodnju“, kaže Alesandro Ferensini.

Nadomak Udina nalazi se i farma tovnih junadi Rikarda Brunjerija, a na njoj je i postrojenje na biogas jačine megavata, u koje je uloženo 2,5 miliona evra. Na ovoj farmi je 140 grla, Brunjeri obrađuje i 145 hektara, a osim visokih subvencija po hektaru, dobija i premiju od pet evra po grlu. I, kako kaže, u svakom momentu zna na kakvu pomoć iz agrarne kase može da računa, šta može da mu da regija iz čijih je fondova i dobio značajnu pomoć za biogas postrojenje), šta planira država... Kako smo čuli od italijanskih poljoprivrednika, davanja po hektaru su od 230 do 450 evra.

U Srbiji stvari stoje sasvim drugačije.

Poljoprivrednik iz Zmajeva Žarko Kobilarov, koji na stotinjak hektara gaji pšenicu, kukuruz, soju..., obavio je najvažniji posao u njivi – prolećnu setvu. Pomoć od države za ovaj posao nije dobio. Iako se primiče leto i žetva, još ne zna ni da li će uopšte dobiti subvencije, a kamoli hoće li imati kome da proda pšenicu, a kasnije i uljarice i kukuruz.

DUGOROČNA MAŠTA: O dugoročnoj agrarnoj politici u Srbiji može samo da se mašta. Kad zaore prvu brazdu pred njim se otvara more nepoznanica, peripetija, problema.

„Tržište je nesigurno, njime upravlja nekolicina moćnika koji diktiraju cene poljoprivrednih proizvoda i uslove prodaje. Tu najviše profitiraju prerađivači, odnosno otkupljivači koji se ne libe ničega da bi paorskoj robi oborili cenu. U hroničnoj besparici ratari su naterani da idu u 'paritete', nepovoljne razmene za repromaterijal. To nije dobro za poljoprivredu i paore. Vlada i resorno ministarstvo bi početkom godine trebalo da obnaroduju uredbe u kojima će biti definisane subvencije na osnovu kojih će se znati da li će država podsticati investicije, da li će obezbediti povoljne kredite; rečju, kakvu agrarnu politiku vodi“, smatra Kobilarov.

Tumbanje agrarne politike kakvo se dogodilo posle nedavnog štrajka poljoprivrednika vodi u propast, dodaje, uz ocenu da je nedoslednost u politici prema poljoprivredi u Srbiji najveći problem.

„Kako dođe novi ministar nastupa i nova politika, a seljaci neka se snalaze kako znaju“, navodi Kobilarov. Uz takav odnos države prema poljoprivredi, koja uprkos svemu beleži najbolje rezultate u spoljnotrgovinskoj razmeni, uz nedopustivo mali agrarni budžet i najniže subvencije u regionu, srpski

poljoprivrednici i pored ogromnih potencijala koje naš agrar ima ne mogu biti konkurentni evropskim, dodaje naš sagovornik.

ZAJEDNIČKA POLITIKA: Subvencije u Austriji su do 500 evra po hektaru, a u Srbiji oko 140, evropski farmeri, za razliku od naših, funkcionišu u sistemu bez ucena i laži. Tržište u EU ne mogu prevariti ni proizvođači, ni otkupljivači, ni prerađivači, a agrarna politika nije nepredvidiva – uredbе se ne menjaju svaki čas, zna se šta će biti za pet i deset godina, pa tako poljoprivrednici i znaju šta im valja raditi. Imaju sigurnu i jasnu pomoć iz budžeta, proizvode za poznatog kupca po ceni koja neznatno oscilira...

U Evropskoj uniji vodi se zajednička agrarna politika, a tržište EU konzumira više od 40 odsto njihovog centralnog budžeta, što omogućuje visoko subvencionisanje poljoprivredne proizvodnje i prelivanje dela troškova proizvodnje sa poljoprivrednika na zajednicu.

U svim državama koje su do sada ušle u Evropsku uniju ili joj se ozbiljno približavaju, najviše koristi imala je poljoprivreda. Tako je bilo u Češkoj, Slovačkoj, Mađarskoj, Bugarskoj, Rumuniji, a tako će biti i u Srbiji ako bude pameti i razuma! Na pitanje gde je mesto srpskom seljaku u EU, kao odgovor, bez velikog mudrovanja, dovoljno je navesti koliko su dobili drugi. Srbija, recimo, ima 4,1 milion hektara obradive poljoprivredne površine. Ima i agrarni budžet koji iznosi samo 220 miliona evra ili 2,6 odsto ukupnog budžeta. Primera radi, Slovenija ima 400.000 hektara obradivih površina i agrarni budžet veći od 700 miliona evra. Dakle, deset puta manje površine i tri i po puta veći budžet!

Raditi za poznatog kupca i po izvesnoj ceni

BROJKE OPOMENE: Budžetska podrška poljoprivredi u Srbiji iznosi 27 evra po glavi stanovnika, dok je u Evropskoj uniji 156 evra, a po hektaru obradive površine ona je u Srbiji 140 evra, a u EU 364 evra. Merom "davanje po hektaru" prošle godine obuhvaćeno je 77.000 poljoprivrednika, odnosno 17 odsto registrovanih poljoprivrednih gazdinstava i 15 procenata obradivih površina. Naš agrar u bruto domaćem proizvodu (BDP) lane je učestvovao sa 12,1 odsto, u prehrambenoj industriji 4,8 procenata, a ukupna ostvarena vrednost u te dve oblasti bila 7,3 milijarde dolara. Čak 86 odsto izvoza čine sirovine, a ne proizvodi veće dodate vrednosti. Tako, na primer, umesto da izvozimo kobasice i meso, mi svetu prodajemo kukuruz umesto da njime nahranimo više svinja, preradimo to meso pa ga tako plasiramo na svetskoj pijaci. Da ne govorimo o voću, koje takođe izvozimo čim ga uberemo.

Slabosti srpske poljoprivrede su i u neuređenim zemljišnim resursima, sitnim posedima seljačkih gazdinstava - prosečan posed je 3,7 hektara - i slaboj organizovanosti proizvođača. Nepovoljni su i ekonomski uslovi za korišćenje vodnih resursa, nema odgovarajućih rešenja za korišćenje državnog zemljišta, a proizvodnja je ekstenzivna, po strukturi i prinosima ispod nivoa održivog razvoja. Prosečan prinos pšenice u Srbiji je 3,6 tona po hektaru, a u zemljama EU je šest tona.

Poljoprivreda Srbije lane je izvezla robe vredne 2,2 milijarde dolara i ostvarila suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni od 1,2 milijarde. Da joj je država iz svoje kase dala više, da je slušala seljake, rezultati bi bili i bolji. Međutim, ni rekonstruisana srpska vlada "nove energije" nije izvukla pouku iz grešaka prethodnih i nastavlja politiku nepažnje prema agraru, iako bi se više uloženog novca svima isplatilo.

Od osnivanja je Evropskoj uniji poljoprivreda jedna od glavnih tema i glavnih tačaka Rimskih ugovora 1957. godine. Kao kandidat, Srbija bi godišnje mogla da dobije i do 50 miliona evra iz pretpristupnih fondova namenjenih poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Najvažnije je da ne prokockamo šansu.

Povodom nedavnog seminara NUNS-a o mitovima i činjenicama o Evropi

ALTERNATIVA ILI PSEUDOALTERNATIVA

Protivnici integracija predviđaju da se globalizacija sve više usredsređuje na mere i standarde, na određivanje zajedničkih imenitelja proizvodnje i prometa, bez kojih međunarodna saradnja ne bi bila moguća

Piše: Vitomir Teofilović

Protivnici uključenja Srbije u Evropsku uniju, zdušno zagovarajući alternativu Evropi, po pravilu krajnje šturo obrazlažu svoje stanovište. Oni gotovo podrazumevaju da Evropa ima alternativu, pozivajući se najčešće na, prema njima, logički neoboriv argument da sve na svetu ima alternativu, da bi čak bilo užasno da nije tako. Pri tom mahom nude dve mogućnosti, neki kao pojedinačne opcije, neki kao zbirnu.

Seminar Nezavisnog udruženja novinara Srbije višestruko je podsticajan za otklanjanje raznih zabluda i dilema o savremenoj Evropi. Jedna od njih nije direktno apostrofirana – ima li Evropa alternativu – ali je seminar

indirektno bio podsticajan i za razmišljanje o toj dilemi.

IZAZOVI BRIK-a: Najčešća alternativa koju predlažu je okretanje Srbije prema BRIK-u. To je naoko vrlo privlačna mogućnost. Reč je o grupi nama naklonjenih zemalja sa krupnim privredama u usponu, Brazil, Rusija, Indija, Kina, odnedavno i Južnoafrička unija, koje bi lako apsorbovale privredne kapacitete Srbije, a ne bi je opterećivale zahtevima i obavezama koje nameće Evropa koja, kako se naglašava, razara nacionalni identitet i državni suverenitet Srbije.

Nije slučajno što se ova mogućnost nikad šire ne obrazlaže. Ona prećutno podrazumeva da ove zemlje čine čvrst, zatvoren sistem koji u najvećoj meri funkcioniše unutar sebe, trgujući sa ostatkom sveta u zanemarljivoj meri, čuvajući tako svoje nacionalne interese od kandži neokolonijalizma.

Ako bi se ova mogućnost šire obrazložila, morale bi se navesti sasvim suprotne činjenice! Pre svega ona ključna, da je ukupan obim međusobne razmene unutar BRIK-a ne samo daleko manji od trgovine sa ostatkom sveta, već daleko manji i od trgovine sa Evropom i od trgovine sa Amerikom. Štaviše, obim trgovine Rusije i sa nekim pojedinačnim evropskim zemljama, kao što je Nemačka, prevazilazi obim razmene unutar BRIK-a, a isto je i sa razmenom između Kine i Amerike.

Zagovarajući okretanje leđa Evropi i priključivanje BRIK-u, protivnici integracije u Evropu traže da Srbija bude veći katolik od pape, da ne sarađuje sa onima koji su zemljama BRIK-a najveći partneri! To je indirektno i kritika zemalja BRIK-a što nisu čvrst zatvoren sistem, što se prljaju saradnjom sa Evropom i uopšte sa Zapadom. Što ne shvataju da je za njih idealan hermetički zatvoren antizapadni sistem!

Ta grupacija zemalja ne poima se realno, kao ono što jeste, kao savez država koje nastoje da zajedničkim naporom, komplementarnim akcijama i projektima, što brže i bezbolnije premoste jaz između sebe kao zemalja u razvoju i visoko razvijenih zemalja, već se poima kao savez čiji je cilj da bude kontrablok Zapadu i negacija evropskog sistema vrednosti. Shodno tome, zbližavanje Srbije sa BRIK-om ima smisla samo ako je komplementarno sa istovremenim zbližavanjem sa neposrednim okruženjem i Evropom, a ne suprotno.

NESSVRSTANI PONOVO: Isto je i sa drugom od najčešće nuđenih mogućnosti – okretanje Srbije nesvrstanim zemljama. Ni to nije homogena grupacija zemalja, zatvorena i privredno-trgovački

zaokružena celina, koja bi navodno (sa BRIK-om ili sama) mogla da apsorbirati privredne kapacitete Srbije. Najveći partneri nesvrstanih su, s malobrojnim izuzecima, takođe Evropa i Zapad, a ne oni međusobno. To je okolnost koja nije po volji protivnicima evropskih integracija i zato ni ovu mogućnost nikada šire ne obrazlažu. Šire obrazloženje ne bi moglo da se podupre činjenicama pošto je njihova argumentacija zasnovana na pogrešnoj premisi – na podrazumevajućoj samodovoljnosti privrede i trgovine nesvrstanih.

Istina je sasvim suprotna – čitav svet je postao jedna celina. Zagovornici okretanja Africi i Aziji, ne slučajno, prećutkuju činjenicu da su najuspešnije na svetskoj sceni one zemlje tih kontinenata koje se ubrzano razvijaju i demokratizuju, ne autarhične i okrenute prošlosti. Drugim rečima, nisu te zemlje napredne zbog toga što primenjuju neku afričku ili azijsku tehnologiju, već zato što primenjuju upravo onu koja se praktikuje u najrazvijenijim zemljama, pre svega na Zapadu.

TEHNOLOGIJA: Šira argumentacija neprihvatljiva je protivnicima evrointegracija iz još dva krupna razloga. Ne postoji neka BRIK-ova niti nesvrstana tehnologija, već samo jedna, savremena moderna tehnologija, koja je sticajem okolnosti najrazvijenija na Zapadu. Takođe, nigde u svetu nije postignuta veća skladnost propisa ni kontrola njihovog sprovođenja kao u evropskim zemljama. Prema stepenu solidnosti i solidarnosti evropski sistem vrednosti nema premca i zbog toga je gotovo globalni uzor. Nigde se toliko ne poštuju pojedinačni, grupni i državni interesi kao u Evropskoj uniji.

Iako se na globalnom nivou i dalje više pitaju velike države nego male, iole ozbiljna analiza pokazala bi i da male države nikada nisu imale veću moć zaštite svojih interesa nego danas. Dovoljno je setiti se Danske. Maastricht je mnogo kasnio dok se novi evropski propisi do detalja nisu usaglasili sa interesima te malene države. Džinovci prema njoj, Francuska, Nemačka, Britanija, niti su mogle, niti pomišljale da je u tome osujete. Isto važi i za najmanje zemlje EU, Luksemburg i Maltu.

ANTIGLOBALISTI: Protivnici međunarodnih integracija Srbije često potežu i argumenat globalizacije, proglašavajući ga glavnim vinovnikom gubitka nacionalnog i drugih vidova identiteta. I ovaj argumenat se preuveličava i mistifikuje. Previđa se da je proces globalizacije vajkadašniji, a ne nov, da su oduvek manji jezici potiskivani većim i da je taj proces samo pojačan otkad je ceo svet jedno selo.

Previđa se i ono što je danas najbitnije, da se globalizacija sve više usredsređuje na mere i standarde, na određivanje zajedničkih imenitelja proizvodnje i prometa, bez kojih međunarodna saradnja ne bi bila moguća. Posebno se gubi iz vida činjenica da nikada nije bilo sistematskije i uspešnije odbrane od globalizacije kao ulivanja identiteta manjih subjekata u veće, odnosno najveće i najmoćnije. Nema na Zapadu iole većeg mesta koje ne organizuje manifestacije i kontinuirane akcije sa ciljem izražavanja i gajenja specifičnosti svoje sredine, od uže, lokalne, do regionalne i nacionalne.

OSTRAŠĆENOST: Posebna karakteristika protivnika evrointegracija jeste njihov ostrašćeni jezik, jezik omraze i osude umesto jezika opisa. Oponenti evropskog puta spustili su se u tretmanu drukčijeg stanovišta ispod nivoa uspostavljenog još pre dva i po milenijuma, ispod temeljne devise rimskog prava: *audiat et altera pars!* Umesto da drukčije stanovište argumentovano ospore i civilizovanim tonom izlože (bolju) mogućnost, oni oponente nazivaju izdajnicima i stranim plaćenicima. Oni sami su, razume se, (jedini) patrioti.

Demokratija je za njih demonokratija. Zapad nije zajednica zemalja sa ovakvim ili onakvim konkretnim odlikama, već, *summa summarum*, ni manje ni više nego imperija zla. Ta verbalna satanizacija demokratije i evropskog sistema vrednosti nije slučajna! Jezikom opisa, jezikom činjenica, moralo bi se

uporednom analizom konstatovati da je evropski sistem vrednosti danas bez premca i stoga gotovo konsenzualno uzoran.

Nikada i nigde ni pojedinac ni društvo kao celina nisu imali takav set uslova i takve mehanizme zaštite svojih prava kao što je danas u EU i drugim sredinama tog civilizacijskog kruga, od Kanade do Novog Zelanda i Australije. I da nismo tu gde smo trebalo bi da gradimo takvo društvo, a kamoli što smo okruženi Evropom.

Osvrnimo se, najzad i na takozvani logički argumenat, da sve ima alternativu, da je neprihvatljivo da je nešto! To je tačno samo u tehničkom smislu, ne u vrednosnom! Kritičari evrointegracija, često i sa zvanjem-etiketom analitičara, ne znaju ili ne haju za savremenu aksiologiju i njen aksiom da svet vrednosti nema alternativu. Zlo može da zauzme mesto dobrog, ali to nije alternativa. Isto važi i za laž naspram istine, nepravdu naspram pravde...

Alternativa je ljudski prihvatljiva, a ne tehnička mogućnost, humanizacija, a ne degradacija životnih uslova. Ako sve činjenice govore u prilog evropskom sistemu vrednosti i evrointegracijama, što je izloženo jezikom opisa nesumnjivo, pod lupu sumnje treba staviti motive zagovornika pseudoalternative kao istinskih mogućnosti. No, to je posebna tema sa dalekosežnim socio-psihološkim implikacijama.

Srbija nije jedina zemlja koja pati od zabluda o sebi i drugima

MITOVI O EU I SVE NAŠE MITOMANIJE

Granice ne moraju da budu od bodljikave žice, debelih zidina, s raketama sa nuklearnim punjenjima. Granice se uvek postavljaju sebi da bi se i dostigle i prestigle u smislu kvaliteta, radi što ispravnijeg, u smislu objektivnijeg, vrednovanja sebe

Piše: Tanja B. Lončar

Prečesto smo skloni da promenimo značenje reči, verovatno nesvesni namere da izbegnemo još jednu tužnu istinu o sebi. Prema *Velikom leksikonu stranih reči i izraza* Radomira Jovanovića, reč mit (grč. mythos) znači „bajka, pripovetka o događajima iz života natprirodnih i božanskih bića, u kojoj se ta božanska bića spuštaju na Zemlju, žive i rade kao ljudi, s kojima se često druže i zajedno s njima vrše mnoge čudnovate i junačke podvige“.

I eto, sedim sada i razmišljam. U svim našim mitovima o EU, da li smo mi Srbi u stvari ta božanska bića koja će Evropsku uniju udostojiti svojim prisustvom, živeti i raditi s njima kao ljudi i vršiti mnoge čudnovate i junačke podvige, ili će oni biti ta natprirodna i

božanska bića koja će nas naučiti da se ponovo ponašamo kao ljudi, normalno živimo i radimo?

Što se tiče „čudnovatih podviga“, to i inače vežbamo svakog dana, kao i „junačke“, u prodavnicama, saobraćaju, disanju u gradovima, pijaci i leti i zimi na minus dvadeset. Razvijamo nove matematike preživljavanja i plaćanja istovremeno gomile računa i kazni za kašnjenje, bez obzira na to što niko ne misli da plati za naš rad. Stalno se pitamo „zašto baš ja da ne budem normalan kao ovi uspešni, pa da lepo zarađujem mnogo novca pevajući iako ne umem, upravljajući drugima iako ne umem ni samim

sobom, kradući, lažući... Pa, lepo pričam“? Nije ni važno što to nema „veze s mozgom“, ljudi mi plješću i svuda moje slike polepljene po gradu, i kad su izbori i kad nisu, nema veze, trange-frange. To je ionako samo da se pokriju neki lični izdaci kroz lažne fakture i slično.

Ali, eto, nešto vam ne da - pa ne da, da budete uspešni i normalni, da se prilagodite opštem ludilu.

IZMIŠLJENE VELIČINE: Isti *Veliki leksikon stranih reči i izraza* i svi ostali, kao i razni psihološki rečnici, pod terminom mitomanija (grč. mythos, mania) označavaju „psihičku pojavu kod jedinki i čitavih društava da se izmišljaju veličine i neobjektivno prikazuju događaji (obično se okolnosti i detalji stvarnih događaja preuveličavaju); ponekad se i događaji izmisle“.

Najgore je, nažalost, što nikako da se osvestimo, a to se ne dešava prvi put u istoriji, da nismo ni bolji ni gori od drugih i da se takve pojave u društvima mogu lečiti. Ne preko noći, jer ni bolest nije baš od juče, već lečenje traje decenijama, a zna se da su i drugi i malo duže i pod lošijim uslovima bili izloženi istoj bolesti. Ubitačno je koliko figura stvarnog autoriteta u nekom društvu može da poremeti odnose i psihičku stabilnost cele zajednice!

PREVLADAVANJE TEŠKOG

NASLEDA: Evropska zajednica je i nastala kao pokušaj da se prevladaju teška nasleđa istorije na našem kontinentu, kroz odgovornu saradnju, kroz uspehe i greške i svest o sopstvenim zabludama i o sebi i o drugima. Istorija Evrope mnogo je više od istorije drugih kontinenata, istorija krvi i tla, pljački i zloupotreba istine i poverenja.

Nisu samo „divlja slovenska plemena“ ta koja su stalno međusobno zavađena u krvavim sukobima. Kelti, kao starosedeoci na Britanskim ostrvima, migrirali su i živeli i u našim krajevima još pre dolaska Rimljana. Anglosaksonci su Germani, germansko pleme. Migracije po

evropskom kontinentu samo su u poslednjih dve i po hiljade godina bile toliko velike i mnogobrojne da je i u genetici već poznat pojam „evropskog DNK“. Mađari, za koje po jeziku niko ne može da utvrdi poreklo, imaju 80 odsto evropske DNK – izvor Wikipedija.

„Evropski duh“, koji prema nekim našim teoretičarima treba tek da se razvije, za nas koji smo kao mladi još pre dvadeset pet godina s rancem na leđima obilazili Evropu, spavali po hostelima i železničkim stanicama sa mladim ljudima iz celog sveta, nije ni onda, a još manje sada, bio nešto što nismo odmah mogli da prepoznamo.

Teorija koja ne šeta ulicama smatra da stanovništvo SAD pripada takođe ovoj grupaciji, a svako iz Evrope će vam reći: Kanada i Australija da, SAD ne. Svi odmah prepoznamo Amerikance, oni nemaju evropski duh, bez obzira na zajedničko poreklo. Koji su sve razlozi ne znam, ali oni su jednostavno drugačiji, ne u smislu „neprijatelja“, već više u smislu u kojem se o njima uvek govori: „Amerikanci su kao deca. Misle da sve znaju i da su uvek u pravu! A ništa ne vide!“.

A ima takvih i u ovoj našoj staroj Evropi! Samo što je stara dama izgleda došla u godine kad ima malo više strpljenja!

VOĐA: No, da se vratimo figuri vođe. Pravog vođe. Otto Eduard Leopold von Bismarck (1815-1898), ujedinitelj nemačkih državnica, kancelar nemačkog carstva, tvorac sistema socijalne zaštite. Čovek državnika i ličnosti koja je od idola mnogih Nemaca krajem devetnaestog veka i u prvoj polovini dvadesetog, u drugoj polovini veka okrivljavana za mnoge greške počinjene posle njegove smrti.

I Napoleon je od idola, vođe koga su bespogovorno sledili preko cele Evrope, postao zloduh mnogih lutajućih duša. Vladimir Iljič Lenjin, Josip Broz Tito, Mahatma Gandhi i mnogi drugi.

Namerno kažem figura vođe, jer uvek to ostaje figura, nikada nije ni bili ličnosti osim za one koji su ih stvarno lično poznavali. Za sve ostale sledbenike i obožavaoce uvek je to figura. Okamenjeni idol koji se na kraju sa suzama i besom mora razbiti u paramparčad. Idol je slika, odraz sopstvenog lika, uzor, savršenstvo, najviši i jedini cilj, želja čije bi ostvarenje predstavljalo vrhunac sreće za onoga koji želi.

Prema psihologiji, normalnu ličnost, u svoj celovitosti tog pojma, kroz život vodi problem, a ne vođa, alias lider. Samo onda kad postoji saglasnost opšteg i pojedinačnog (Seren Kjerkegor) delatnost je etička. Proglašavanje za opšte zadatih ciljeva koji se mogu postići samo na štetu nekog drugog, uvek je posledica asocijalne ličnosti pojedinca.

NEPOTREBAN STRAH: Strah Evropske unije od multikulturalnosti potpuno je neosnovan ili je još verovatnije nesvesni strah pojedinca baš od onoga što se uporno traži – novih lidera. Stvarna nacionalna kultura uvek dolazi odozdo, potpuno i čak uprkos bilo kakvom podjarmljivanju i eksploataciji. Pokreti robova berača pamuka u Uniji konfederalnih država u Americi ritmovi su jednog novog sveta izraslog na osnovama ritmova i melodija drugog kontinenta i drugačijih pokreta u radu.

Oni koji su to podigli na nivo ne samo teorije, nego i političkog sistema, nikako da shvate: samo rad stvara vrednost i to ne samo materijalnu, u smislu bogatstva dobrima, već i kulturnu, te je svaka kultura koja nastaje u međunacionalnim odnosima samo novo bogatstvo koje niti mora da obezvredi staro, niti mu uništava identitet, već ga naprotiv obogaćuje.

Kulturne asimilacije nikada se ne boji samo onaj ko ima čvrsto uporište u sopstvenoj kulturnoj tradiciji, što znači da je poznaje i poštuje, a poštovanjem i poznavanjem tuđe obogaćuje sebe. Granice ne moraju da budu od bodljikave žice, debelih zidina, s raketama sa nuklearnim punjenjima. Granice se uvek postavljaju sebi da bi se i dostigle i prestige u smislu kvaliteta, radi što ispravnijeg, u smislu objektivnijeg, vrednovanja sebe.

Od mitomanije ne bolujemo samo mi u Srbiji, to je društvena bolest za koju se odavno zna, a prvi uslov je osvetljavanje realnosti i prihvatanje odgovornosti za sopstvene izbore.